Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta

24.11.2023
VN/13753/2021

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan asiantuntijalausunto asiaan: U 71/2023 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eurooppalaisista rajat ylittävistä yhdistyksistä sekä asetukseksi asetusten (EU) N:o 1024/2012 ja (EU) 2018/1724 muuttamisesta

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnalta (KANE) kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eurooppalaisista rajat ylittävistä yhdistyksistä sekä asetukseksi asetusten (EU) N:o 1024/2012 ja (EU) 2018/1724 muuttamisesta.

KANE kiittää lakivaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiasta lausunto. Neuvottelukunnan tarkoituksena on kansalaisyhteiskunnan ja viranomaisten välisen yhteistyön edistäminen (valtioneuvoston asetus 269/2007). Neuvottelukunta koostuu kansalaisyhteiskunnan, tutkimuksen, elinkeinoelämän sekä ministeriöiden ja muiden viranomaisten edustajista.

KANE on käsitellyt nyt lausuttavana olevaa asiaa kokouksessaan 27.9.2023.

Valtioneuvoston tavoin myös KANE suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti toimiin, joilla parannetaan yhdistysten rajat ylittävän toiminnan mahdollisuuksia ja liikkumisvapautta ETA-valtioissa.

Valtioneuvoston kirjelmän mukaan ehdotuksella ei olisi välittömiä vaikutuksia sellaisille kansallisen lain mukaisille yhdistyksille, jotka eivät haluaisi käyttää direktiiviehdotuksen mukaista oikeudellista muotoa. KANEn arvion mukaan ehdotuksella voisi kuitenkin olla välillisiä vaikutuksia suomalaiselle järjestökentälle, mikäli kansallisesta rahoituksesta (esim. STEA) kilpailisi jatkossa kansallisten toimijoiden rinnalla myös eurooppalaisia rajat ylittäviä yhdistyksiä.

Valtioneuvoston tavoin myös KANE kannattaa direktiiviehdotuksen lähtökohtaa, jonka mukaan eurooppalaisia rajat ylittäviä yhdistyksiä on kohdeltava jäsenvaltioissa yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi. KANE pitää kuitenkin tärkeänä, että direktiiviehdotuksen yhdenvertaista kohtelua ja pääsyä julkisista lähteistä saatavaan rahoitukseen koskevia säännöksiä tarkennetaan ja selkeytetään. Neuvottelukunta yhtyy valtioneuvoston huoleen siitä, että liian avoimesti muotoilluilla säännöksillä voi olla pitkälle meneviä ja vaikeasti ennakoitavia vaikutuksia. KANE kannattaa valtioneuvoston näkemystä, jonka mukaan julkista rahoitusta myönnettäessä jäsenvaltion viranomaisten olisi voitava jatkossakin kiinnittää huomiota siihen, onko hakijan toiminta omiaan edistämään julkista rahoitusta myöntävän jäsenvaltion tai sen kansalaisten tai siinä asuinpaikkaansa pitävien etua.

KANEn arvion mukaan riskinä on, että ehdotus voi kannustaa perustamaan eurooppalaisia rajat ylittäviä yhdistyksiä (katto-organisaatioita) sellaisiin jäsenvaltioihin, joissa esimerkiksi verotus tai työlainsäädäntö on yhdistyksen toiminnan kannalta muita jäsenvaltioita edullisempaa. Tämä riski tulisi ottaa huomioon valmistelun edetessä.

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan puolesta,

Riitta Kittilä
järjestöpäällikkö, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry,
kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan jäsen